

WOJCIECH ORONOWICZ

UDOSTĘPNIANIE TESTÓW PSYCHOLOGICZNYCH
DLA OSÓB NIEBĘDĄCYCH PSYCHOLOGAMI
– ASPEKTY ETYCZNE I PROFESJONALNE*

SHARING PSYCHOLOGICAL TESTS
WITH NON-PSYCHOLOGISTS –
ETHICAL AND PROFESSIONAL ASPECTS

Abstract. The problem of sharing psychological tests with non-psychologists concerns the sharing of chosen psychological tools with persons without full psychological education. An analysis of the principles of sharing of psychological tests was attempted. The Workgroup of Psychological Tests of The Polish Psychological Association (Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego) makes psychological tools available in 4 categories, each of which including various psychological tests. Issue of concern is the platform “Epsilon”, which has been recently introduced by The Workgroup of Psychological Tests, a training program, which was supposed to endorse the basics of psychometry, or the possibility to access the psychological test from category “only for psychologists”, available to people with a “doctor of psychology” degree. It is needed to discuss the subject of the use of psychological tests by persons without adequate psychological education. The easy access to the tests by non-psychologists can be harmful to the prestige of the psychological profession.

Key words: psychological tests; ethical principles of psychologists; psychometrics

WOJCIECH ORONOWICZ – student psychologii w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie; e-mail: wojciech.oronowicz@snps.pl

* Składam podziękowania Pani dr Jadwidze Wrońskiej z Instytutu Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego za cenne uwagi merytoryczne oraz wprowadzenie mnie w problem udostępniania narzędzi psychologicznych niepsychologom. Bez pomocy Pani dr Wrońskiej niniejszy artykuł oraz moje wystąpienie konferencyjne z maja 2014 r. nie mogłyby mieć miejsca.

WPROWADZENIE

Test psychologiczny stanowi narzędzie pomiarowe, które może dostarczać użytecznych wyników, jednak posługiwanie się złym testem może prowadzić do błędnych, szkodliwych społecznie decyzji¹. Z tego powodu warto zwrócić szczególną uwagę na poziom wiedzy i umiejętności osób, które wykorzystują testy psychologiczne w praktyce.

Posługiwanie się narzędziami psychologicznymi przez osoby nieposiadające szczegółowej wiedzy z zakresu psychologii i psychometrii budzi kontrowersje. Jak zaznacza Brzeziński²:

[...] psycholog, jeśli nie chce spełniać tylko funkcji kogoś, kto posługuje się testem (precyzyjniej mówiąc czymś, co być może jedynie udalnie imituje prawdziwy test), jak uczeń, który nie rozumiejąc obcojęzycznego tekstu, ładnie go odczytał, musi zgłębić nie tylko podstawy teoretyczne (chodzi o teorię psychologiczną), decydujące o naukowej sensowności testu, ale również jego założenia modelowe (psychometryczne) oraz wynikające z nich ograniczenia, jeśli chodzi o ilościową (statystyczną) interpretację wyniku testowego.

Psycholog powinien świadomie dobierać narzędzia psychologiczne do danego problemu diagnostycznego, co oznacza, że powinien on dobrze poznać dane narzędzie psychologiczne i jego powiązania z teorią psychologiczną i psychometryczną³. Rzetelne posługiwanie się danym narzędziem psychologicznym wymaga odpowiedniej wiedzy psychologicznej, przy czym nie wystarczy jedynie znać podstawy teoretyczne badanego zjawiska, ale również posiadać wiedzę z zakresu psychometrii i metodologii, która umożliwi samodzielną i krytyczną ocenę jakości danego narzędzia. Szczególnie istotna jest umiejętność oceny kryteriów dobroci testów psychologicznych – obejmujących obiektywność, standaryzację, rzetelność, trafność i normalizację⁴ – oraz przestrzegania kwestii etycznych.

Przez wiele lat narzędzia psychologiczne służyły wyłącznie psychologom, jednak w ostatnim czasie zezwolono na używanie niektórych z nich również niepsychologom. Problem udostępniania testów niepsychologom został zapoczątk-

¹ E. HORNOWSKA, *Testy psychologiczne: Teoria i praktyka*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar 2003, s. 21.

² J. BRZEZIŃSKI, *Aktualność klasycznych tekstów z psychometrii dla metodologicznej i etycznej poprawności praktyki diagnostycznej odwołującej się do wyników testów psychologicznych*, w: J. BRZEZIŃSKI (red.), *Trafność i rzetelność testów psychologicznych. Wybór tekstów*, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne 2005, s. 19.

³ Tamże.

⁴ Por. J. BRZEZIŃSKI, *Wybrane zagadnienia z psychometrii i diagnostyki psychologicznej*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM 1984.

kowany dyskusją nad ich stosowaniem albo wykorzystywaniem jedynie w biznesie. Dyskusja związana była z propozycją wprowadzenia odpowiedniej certyfikacji z poziomami dla różnych użytkowników testów, które miałyby obejmować również niepsychologów. Następnie dyskusja rozwinęła się w kierunku udostępniania testów psychologicznych osobom bez wykształcenia psychologicznego również poza zastosowaniami biznesowymi, co doprowadziło do obecnej sytuacji, w której wybrane testy psychologiczne są udostępniane niepsychologom.

Możliwe, że pierwsze wystąpienie konferencyjne w kwestii problemu udostępniania testów psychologicznych dla osób niebędących psychologami, zostało podjęte w maju 2014 r. na Konferencji Naukowej Polskiego Towarzystwa Psychologicznego⁵. Wystąpienie zostało opisane w „Biuletynie Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Psychologicznego”⁶:

Referent [W. Oronowicz] przedstawił gościom obecny stan dostępności testów, problem dostępności niektórych z nich, opisał wybrane szkolenia umożliwiające nabywanie i przeprowadzanie poszczególnych testów oraz obustronnie uargumentował fakt udostępniania testów psychologicznych niepsychologom nawiązując do obowiązujących zasad etycznych. Wystąpienie to było przyczynkiem do dyskusji przeprowadzonej przez Sekcję Psychologii Klinicznej KLIPS Koła Naukowego Studentów Psychologii UJ. Po burzliwej dyskusji w kularach jeszcze długo trwały rozmowy dotyczące testów psychologicznych. Brali w nich udział zarówno psychologowie zajmujący się na co dzień praktyką, pracownicy naukowcy, jak i przedstawiciele Zarządu Głównego PTP oraz Pracownicy Testów Psychologicznych.

Należy jednak zaznaczyć, że dyskusja nad udostępnianiem narzędzi psychologicznych nie toczyła się wyłącznie w kularach.

W sprawie udostępniania testów psychologicznych niepsychologom można przyjąć jedno z czterech głównych stanowisk:

1. Wszystkie testy psychologiczne powinny być powszechnie dostępne. Jest to stanowisko, które w praktyce oznacza, że nie stawia się żadnych ograniczeń w rozpowszechnianiu testów.

2. Niektóre testy psychologiczne powinny zostać zastrzeżone tylko dla psychologów, część może być udostępniana określonej grupie osób (które przejdą dodatkowe szkolenia), pozostała część może być udostępniana określonej grupie

⁵ W. ORONOWICZ, *Udostępnianie testów psychologicznych dla osób niebędących psychologami w świetle norm etycznych*, Konferencja Naukowa Polskiego Towarzystwa Psychologicznego pt. „Aspekty prawne wykonywania zawodu psychologa”, Kraków, maj 2014 r.

⁶ A. SZUTA, *Sprawozdanie z Konferencji PTP „Aspekty prawne wykonywania zawodu psychologa, Kraków, maj 2014 r.*, „Biuletyn Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Psychologicznego” 2014, s. 7.

osób bez dodatkowych szkoleń. Jest to stanowisko, które wydaje się obecnie zajmować Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

3. Niektóre testy psychologiczne powinny zostać zastrzeżone tylko dla psychologów, pozostała część może być udostępniana określonej grupie osób, które przejdą dodatkowe szkolenia.

4. Wszystkie testy psychologiczne powinny być udostępniane tylko psychologom.

1. WARUNKI UDOSTĘPNIANIA TESTÓW PSYCHOLOGICZNYCH

Obecnie Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego udostępnia narzędzia psychologiczne podzielone na 4 kategorie: A, B1, B2 i C⁷. Dla pełnego zrozumienia problematyki udostępniania testów psychologicznych dla niepsychologów należy szczegółowo przedstawić poszczególne kategorie ze wskazaniem na liczbę testów, które należą do danej kategorii, i warunki, które trzeba spełnić, żeby je otrzymać⁸:

A – Dla psychologów; dla innych profesjonalistów [...]

B – Dla psychologów; dla innych profesjonalistów po ukończonym szkoleniu/szkoleniach z dodatkowym podziałem na:

B1 – Testy wymagające ukończenia ogólnego szkolenia z psychometrii zakończonego egzaminem [...]

B2 – Testy wymagające ukończenia ogólnego szkolenia z psychometrii zakończonego egzaminem, a następnie szkolenia z zakresu konkretnego testu (lub grupy podobnych testów) [...]

C – Tylko dla psychologów [...]

Kategoria A obejmuje 44 testy psychologiczne. Wśród nich znajdują się takie narzędzia, jak Skala Kontroli Emocji, Wielowymiarowy Inwentarz do Pomiaru Radzenia Sobie ze Stresem, Skala Uogólnionej Własnej Skuteczności, Skala Wartości Rokeacha, Strukturalizowany Wywiad Kliniczny do Badania Zaburzeń Osobowości z osi II DSM-IV czy Skala Satysfakcji z Życia. Kategoria B1 obejmuje 8 testów, a wśród nich znajduje się m.in. Skala Samooceny Rosenberga czy też Kwestionariusz Kompetencji Społecznych. Kategoria B2 obejmuje 12 testów (m.in. Diagnoza Możliwości Intelaktualnych – 2, Kwestionariusz Inteligencji Emocjonalnej INTE). Kategoria C obejmuje 51 testów udostępnianych wyłącznie psychologom.

⁷ Strona internetowa Pracowni Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, www.practest.com.pl [dostęp: 09.07.2015].

⁸ Tamże.

Jako wymagane kwalifikacje dostępu do kategorii A Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego wymienia następujące warunki⁹: „Ukończone studia wyższe magisterskie lub podyplomowe na kierunkach, które przygotowują do pracy z ludźmi (nauki pedagogiczne, społeczne i medyczne) – wymagane przedłożenie kopii dyplomu. W przypadku psychoterapeutów – dowolne studia wyższe – wymagane przedłożenie kopii dyplomu”.

Warto jest w tym miejscu zwrócić uwagę na to, że termin „ukończone studia wyższe magisterskie lub podyplomowe na kierunkach, które przygotowują do pracy z ludźmi (nauki pedagogiczne, społeczne i medyczne)”, dotyczy bardzo szerokiego zakresu zawodów.

Stosowanie tak szerokiego dostępu terminu może prowadzić w praktyce do wykorzystywania narzędzi psychologicznych z tej kategorii przez przedstawicieli wielu zawodów (tym bardziej że są tu również absolwenci studiów podyplomowych). W rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych¹⁰ w obszarze nauk społecznych wymienia się:

- dziedzinę nauk społecznych – obejmującą nauki o bezpieczeństwie, nauki o obronności, nauki o mediach, nauki o polityce, nauki o polityce publicznej, nauki o poznaniu i komunikacji społecznej, pedagogikę, psychologię, socjologię;
- dziedzinę nauk ekonomicznych – obejmującą ekonomię, finanse, nauki o zarządzaniu, towaroznawstwo;
- dziedzinę nauk prawnych – obejmującą nauki o administracji, prawo, prawo kanoniczne.

W obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu wyróżnia się dziedzinę nauk medycznych (biologia medyczna, medycyna, stomatologia), dziedzinę nauk farmaceutycznych, dziedzinę nauk o zdrowiu czy dziedzinę nauk o kulturze fizycznej. Dostęp do dowolnych wymienionych narzędzi psychologicznych z kategorii A może uzyskać więc zarówno psycholog, jak i absolwent dziennikarstwa, bezpieczeństwa wewnętrznego czy wychowania fizycznego.

Poważne zaniepokojenie budzi również ostatnia modyfikacja warunków udostępniania testów. Wprowadzono możliwość zakupu testów z kategorii C (tylko dla psychologów) dla osób, które mają tytuł „doktor psychologii”, a nie ukończyły studiów psychologicznych¹¹. W tym wypadku takie osoby mogą kupo-

⁹ Tamże.

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych.

¹¹ Strona internetowa Pracowni Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

wać testy wyłącznie do celów naukowych. Zapewnienie o korzystaniu z testów psychologicznych tylko dla celów naukowych wydaje się w ocenie autora niewystarczające do dysponowania narzędziami psychologicznymi. Doktorat z zakresu psychologii jest możliwy do uzyskania przez przedstawicieli innych zawodów niż psycholog, dlatego dysponowanie samym doktoratem nie może być warunkiem wystarczającym do stosowania testów psychologicznych z kategorii C. Doktorat z zakresu psychologii nie jest równoważny z uzyskaniem pełnego wykształcenia psychologicznego, jakie uzyskuje się w ramach 5-letnich studiów jednolitych magisterskich. Warto zwrócić również uwagę na to, że stosowany przez Pracownię Testów Psychologicznych PTP termin „doktor psychologii” nie istnieje.

Zaniepokojenie wywołuje również wprowadzona w ostatnim czasie platforma „Epsilon”. Za jej pośrednictwem możliwe jest prowadzenie badań komputerowych wybranymi testami psychologicznymi z oferty Pracowni Testów Psychologicznych¹². Poważne wątpliwości budzi fakt, że dla każdego narzędzia w wersji komputerowej nie była sprawdzana ani rzetelność, ani trafność. Pracownia Testów Psychologicznych podaje również informacje, że platforma „Epsilon” umożliwi korzystanie z norm opracowanych dla testu w wersji „papier-ołówek”, jednak nie podaje ku temu uzasadnienia. Zmiana wersji „papier-ołówek” na wersję komputerową jest znaczącą ingerencją w standaryzację narzędzia. Jak zaznacza Hornowska¹³: „Podkreślmy wyraźnie: każde odstępstwo od standardowych, przewidzianych w podręczniku testowym, warunków badania sprawia, że badanie to nie jest już badaniem testowym!”.

2. SZKOLENIE Z ZAKRESU PODSTAW PSYCHOMETRII DLA OSÓB NIEBĘDĄCYCH PSYCHOLOGAMI

Poważne zastrzeżenia budzi szkolenie: „Podstawy psychometrii dla osób niebędących psychologami”. Szkolenie to trwa dwa dni, obejmuje 11 godzin zajęć (z dwukrotną przerwą na obiad) oraz kończy się dwugodzinnym egzaminem pisemnym¹⁴. W ramach szkolenia poruszane są m.in. kwestie rzetelności, trafności, procedury przeprowadzania testu czy etycznych i prawnych aspektów stosowania testów. Szkolenie obejmuje zasadnicze kwestie niezbędne do użytkowania

¹² Tamże.

¹³ E. HORNOWSKA, *Testy psychologiczne*, s. 27.

¹⁴ Strona internetowa Pracowni Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

testów, jednak czas przeznaczony na ich realizację nie wydaje się wystarczający. Na studiach psychologicznych przeznacza się na tę problematykę psychometrii znacznie więcej czasu.

Dwudniowe szkolenie zakończone egzaminem z podstaw psychometrii wraz z dyplomem ukończenia studiów wyższych magisterskich lub podyplomowych z zakresu nauk pedagogicznych, społecznych lub medycznych jest według Pracowni Testów Psychologicznych PTP warunkiem wystarczającym do uznania konkretnej osoby za kompetentną do przeprowadzania testów psychologicznych z kategorii B1. Należy podkreślić, iż narzędzia psychologiczne zawsze opierają się na podstawach teoretycznych, które poznaje się na 5-letnich studiach psychologicznych. Programy studiów psychologicznych obejmują setki godzin z zakresu metodologii i psychometrii. Czy można to zastąpić 11-godzinnym szkoleniem? Czy wybiórcze szkolenie naprawdę jest wystarczające, aby odpowiedzialnie stosować testy, czy może jednak potrzebna jest holistyczna wiedza psychologiczna, dotycząca funkcjonowania psychicznego człowieka?

3. ETYCZNE PROBLEMY UDOSTĘPNIANIA TESTÓW PSYCHOLOGICZNYCH NIEPSYCHOLOGOM

Ważnym problemem wydaje się fakt, iż kodeks etyczno-zawodowy Polskiego Towarzystwa Psychologicznego nie obowiązuje niepsychologów. Pracownia Testów Psychologicznych PTP wymaga natomiast przed pierwszym zakupem narzędzi psychologicznych (bez względu na to, czy jest się psychologiem czy nie) podpisania następującego „oświadczenia klienta”¹⁵:

Oświadczam, że mam wystarczające kwalifikacje, by testy, które kupuję w Pracowni Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego stosować zgodnie z zasadami opisanymi w Standardach dla testów stosowanych w psychologii i pedagogice (GWP, 2007) oraz w Wytocznych Międzynarodowej Komisji ds. Testów dotyczących stosowania testów (www.practest.com.pl).

Zobowiązuję się do przestrzegania poniższych podstawowych zasad dotyczących ochrony testów:

1. Nie ujawniania treści pytań/zadań testowych osobom badanym przed rozpoczęciem badania, ani żadnym innym osobom nieuprawnionym do stosowania testów.
2. Przechowywania materiałów testowych w taki sposób, by osoby nieuprawnione nie miały do nich dostępu.

¹⁵ Strona internetowa Pracowni Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

3. Nie odsprzedawania ani nie pożyczania materiałów testowych nieuprawnionym osobom ani organizacjom.

4. Przestrzegania prawa autorskiego w odniesieniu do materiałów testowych, to znaczy nie reprodukcji ani mechanicznie, ani elektronicznie arkuszy i zeszytów testowych, kluczy oraz podręczników, a także nie modyfikowania testów bez uprzedniej zgody wydawcy.

Pisemne zobowiązanie (poprzedzone uznaniem się za osobę o wystarczających kwalifikacjach) nie wydaje się gwarantem właściwego używania narzędzi psychologicznych. Powyższe oświadczenie świadczy, w mojej ocenie, o nieprzywiązywaniu przez Pracownię Testów Psychologicznych PTP wielkiej wagi do kwestii etycznych.

Należy się również zastanowić nad tym, czy udostępnienie testów psychologicznych niepsychologom nie pozostaje w konflikcie z zasadami etycznymi.

Art. 2. Kodeksu etyczno-zawodowego psychologa Polskiego Towarzystwa Psychologicznego brzmi następująco¹⁶: „Psycholog jest świadomy szczególnej odpowiedzialności wynikającej ze specyfiki wykonywanego zawodu. Powinien znać granice swoich kompetencji i nie podejmuje się zadań przekraczających jego możliwości. Dokłada wszelkich starań, aby zapewnić jak najwyższy poziom wykonywanej pracy”.

Jeżeli psycholog jest rzeczywiście świadomy szczególnej odpowiedzialności, która wynika ze specyfiki zawodu psychologa, a więc zawodu zaufania publicznego, to czy może się on równocześnie zgadzać na używanie narzędzi psychologicznych przez osoby nieposiadające specjalistycznej wiedzy?

Art. 12. Kodeksu etyczno-zawodowego psychologa Polskiego Towarzystwa Psychologicznego¹⁷ mówi: „Psycholog wykazuje stałą troskę o prestiż i poziom wykonywanego zawodu. Nie udostępnia specyficznych technik diagnozy psychologicznej osobom nieprzygotowanym do ich kompetentnego stosowania. Psycholog przeciwstawia się podejmowaniu działalności psychologicznej, a zwłaszcza stosowaniu specyficznych technik diagnostycznych i terapeutycznych przez osoby nie posiadające kwalifikacji psychologicznych”.

Możliwość zakupu narzędzi psychologicznych przez niepsychologów pozostaje, w mojej ocenie, w sporze z przedstawionym powyżej artykułem.

Art. 48. Kodeksu etyczno-zawodowego psychologa Polskiego Towarzystwa Psychologicznego¹⁸: „Psycholog nie prowadzi żadnego wycinkowego szkolenia

¹⁶ *Kodeks etyczno-zawodowy psychologa*, Polskie Towarzystwo Psychologiczne 1991, www.ptp.org.pl [dostęp: 10.04.2015].

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Tamże.

dla niepsychologów w zakresie funkcji i prac wymagających pełnego wykształcenia i kwalifikacji psychologa".

Jeżeli nie uznamy, że dwudniowe szkolenie z podstaw psychometrii jest wycinkowym szkoleniem, to w mojej opinii trudno będzie znaleźć bardziej wyrazisty przykład takiego postępowania. Z przedstawionych wcześniej materiałów wynika wprost, że ogólne szkolenie z psychometrii jest prowadzone dla niepsychologów i prowadzi do pełnienia funkcji i prac wymagających kwalifikacji psychologicznych.

Należy jeszcze przytoczyć Zasadę 8f Kodeksu zasad etycznych psychoterapeuty¹⁹: „Psychoterapeuci nie promują stosowania psychoterapeutycznych lub psychologicznych technik diagnostycznych przez osoby bez odpowiedniego przeszkolenia i właściwych kwalifikacji”.

Udostępnianie narzędzi psychologicznych umożliwiających przeprowadzenie części diagnozy psychologicznej dla osób, które nie posiadają pełnego wykształcenia psychologicznego, nie pozostaje w zgodzie z powyższą zasadą.

4. KONSEKWENCJE UDOSTĘPNIANIA TESTÓW PSYCHOLOGICZNYCH NIEPSYCHOLOGOM

Zwolennicy udostępniania narzędzi psychologicznych niepsychologom mogą twierdzić, że część testów jest rekomendowana do stosowania przez różne grupy zawodowe (nie tylko psychologów) przez samego autora danego narzędzia, dlatego nie ma podstaw do stawiania ograniczeń w ich udostępnianiu. Należy jednak zwrócić uwagę, że sprawa się komplikuje, gdy dane narzędzie służy diagnozie i orzecznictwu.

Udostępnianie testów psychologicznych dla osób niebędących psychologami jest działaniem na korzyść wyłącznie innych niż psychologowie grup zawodowych. Takie działania z pewnością nie służą środowisku zawodowemu psychologów. Nie są przy tym znane powody dokształcania innych grup zawodowych w zakresie czynności wykonywanych przez psychologów.

Udostępnianie testów innym grupom zawodowym prowadzi do obniżenia prestiżu zawodu psychologa. Jeżeli pozbawia się psychologów prawa do wyłącznego stosowania ich narzędzi pracy, to wpływa się niekorzystnie na wizerunek i rangę zawodu.

¹⁹ *Kodeks zasad etycznych psychoterapeuty*, Komisja Etyki Sekcji Psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychologicznego 2007, www.psychiatria.pl [dostęp: 10.04.2015].

Rozwój sytuacji w obecnym kierunku może prowadzić do pogorszenia sytuacji na rynku pracy, szczególnie dla młodych psychologów. Jeżeli będziemy doksztalać inne grupy zawodowe w zakresie czynności wykonywanych przez psychologów, to pozbawiamy miejsc pracy profesjonalistów. Może dojść do zjawiska zastępowania psychologów w ich dotychczasowych czynnościach. Sytuacja prowadzi również do szkodliwego mieszania kompetencji zawodowych.

Nie bez znaczenia pozostaje kwestia zachowania tajemnicy zawodowej psychologa, na którą uwrażliwiani są studenci psychologii i na co zwraca uwagę Art. 21. Kodeksu etyczno-zawodowego psychologa Polskiego Towarzystwa Psychologicznego²⁰. Dysponowanie narzędziami psychologicznymi przez niepsychologów może doprowadzić do zdobycia poufnych i prywatnych informacji o klientach przez osoby nieposiadające odpowiedniej wiedzy co do zasad tajemnicy zawodowej. Kwestię tajemnicy zawodu psychologa omawia szczegółowo m.in. M. Stepulak²¹.

WNIOSKI

Obserwowane od kilku lat zmiany w warunkach udostępniania narzędzi psychologicznych mogą spowodować, zdaniem autora, obniżenie prestiżu zawodu psychologa. Działania zmierzające do znoszenia ograniczeń w dostępie do narzędzi psychologicznych idą, zdaniem autora, w kierunku szkodliwym dla rangi zawodu psychologa i wydają się korzystne jedynie dla innych grup zawodowych. Należy podjąć dyskusję na temat stosowania testów psychologicznych przez osoby bez odpowiedniego wykształcenia psychologicznego.

BIBLIOGRAFIA

- BRZEZIŃSKI J., Aktualność klasycznych tekstów z psychometrii dla metodologicznej i etycznej poprawności praktyki diagnostycznej odwołującej się do wyników testów psychologicznych, w: J. BRZEZIŃSKI (red.), Trafność i rzetelność testów psychologicznych. Wybór tekstów, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne 2005, s. 9-25.
BRZEZIŃSKI J., Wybrane zagadnienia z psychometrii i diagnostyki psychologicznej, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM 1984.

²⁰ Kodeks etyczno-zawodowy psychologa.

²¹ M.Z. STEPULAK, *Tajemnica zawodowa psychologa*, Lublin: Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie 2014.

- HORNOWSKA E., Testy psychologiczne: Teoria i praktyka, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar 2003.
- Kodeks etyczno-zawodowy psychologa, Polskie Towarzystwo Psychologiczne 1991, www.ptp.org.pl [dostęp: 10.04.2015].
- Kodeks zasad etycznych psychoterapeuty, Komisja Etyki Sekcji Psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychologicznego 2007, www.psychiatria.pl [dostęp: 10.04.2015].
- ORONOWICZ W., Udostępnianie testów psychologicznych dla osób niebędących psychologami w świetle norm etycznych, Konferencja Naukowa Polskiego Towarzystwa Psychologicznego pt. „Aspekty prawne wykonywania zawodu psychologa”, Kraków, maj 2014 r.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych.
- STEPULAK M.Z., Tajemnica zawodowa psychologa, Lublin: Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie 2014.
- Strona internetowa Pracowni Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, www.practest.com.pl [dostęp: 09.07. 2015].
- SZUTA A., Sprawozdanie z Konferencji Naukowej PTP „Aspekty prawne wykonywania zawodu psychologa”, „Biuletyn Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Psychologicznego” 2014, s. 7.

UDOSTĘPNIANIE TESTÓW PSYCHOLOGICZNYCH
DLA OSÓB NIEBĘDĄCYCH PSYCHOLOGAMI –
ASPEKTY ETYCZNE I PROFESJONALNE

Streszczenie

Problem udostępniania testów psychologicznych dla osób niebędących psychologami dotyczy użyczenia wybranych narzędzi psychologicznych osobom bez pełnego wykształcenia psychologicznego. Autor podjął się analizy zasad udostępniania testów psychologicznych. Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego udostępnia narzędzia psychologiczne z podziałem na 4 kategorie, z których każda obejmuje różne testy psychologiczne. Zaniepokojenie wywołuje wprowadzona w ostatnim czasie przez Pracownię Testów Psychologicznych platforma „Epsilon”, program szkolenia mającego obejmować podstawy psychometrii dla niepsychologów, czy też możliwość dostępu do narzędzi psychologicznych z kategorii „tylko dla psychologów” osób z tytułem „doktora psychologii”. Konieczne wydaje się podjęcie dyskusji na temat stosowania testów psychologicznych przez osoby bez odpowiedniego wykształcenia psychologicznego. Działania prowadzące do udostępniania testów psychologicznych przez niepsychologów wydają się szkodliwe dla prestiżu zawodu psychologa.

Słowa kluczowe: testy psychologiczne; zasady etyczne psychologów; psychometria